Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

TER BESLISSING

Datum
6 juni 2024

Onze referentie
IENW/BSK-2024/156504

Opgesteld door
Bestuurskern
Dir.Bodem, Ruimte en Klimaatadaptatie
Bodem

Beslistermijn
13-06-2024

Bijlage(n)
4

Aan De minister

nota

Beslisnota Kamerbrief over de voortgang van een aantal bodemgerelateerde onderwerpen

Aanleiding

Bijgevoegde concept-Kamerbrief heeft tot doel om de Tweede Kamer te informeren over de voortgang van diverse onderwerpen op het gebied van bodem en ondergrond. Het betreft onderwerpen waarover de Kamer snel geïnformeerd moet worden, vanwege de toezegging een motie uit te voeren (Kennis- en Innovatieprogramma PFAS), een reeds gepubliceerde regeling (tijdelijke regeling uitkering bodem), de start van een saneringsproject (EMK-terrein) en de mogelijke onrechtmatigheid die hiermee gemoeid is en de mededeling dat de beleidsvernieuwing zandwinning IJsselmeergebied wacht op een landelijke afweging bouwgrondstoffen. Op 8 mei jl. is met u besproken dat de Tweede Kamer hier op korte termijn van op de hoogte moet worden gesteld. Ook is afgesproken dat hierover contact zal plaatsvinden met de ADR. Met de ADR heeft reeds een gesprek plaatsgevonden.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd bijgevoegde brief te versturen aan de Tweede Kamer.

Kernpunten

Met de brief wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de volgende onderwerpen:

1. **Kennis- en Innovatieprogramma PFAS in bodem en water (motie-Haverkort c.s.)**

- Er wordt gestart met de uitwerking van een Kennis- en Innovatieprogramma PFAS in bodem en water.
- Met dit kennis- en innovatieprogramma wordt invulling gegeven aan de motie van de leden Haverkort, Beckerman en Krul[1], waarin de regering verzocht wordt te onderzoeken hoe de sanering van met PFAS vervuilde locaties met behulp van innovatieve technieken kan worden versneld.
- Het programma zal over de sanering van PFAS-locaties gaan en breder over de vraag hoe PFAS afgebroken en effectief verwijderd kunnen worden uit het water- en bodemsysteem.
- Binnen het programma zal in samenwerking met andere overheden, wetenschap en bedrijfsleven gecoördineerd gewerkt worden aan

[1] Kamerstuk 35334, nr. 241

kennisontwikkeling voor de meest belemmerende kennislacunes en toepassingsmogelijkheden in de praktijk.
- Voor dit vijfjarige programma is € 2,2 mln per jaar beschikbaar (meerjarenprogramma Bodem, art. 13 IenW begroting); aangevuld met cofinanciering van betrokken partijen.

2. **Tijdelijke regeling uitkering bodem 2024-2030**
- De Tijdelijke regeling uitkering bodem 2024 – 2030 (regeling) is na het akkoord van de staatssecretaris op 2 mei 2024 gepubliceerd in de Staatscourant.
- Met de regeling geeft u financiële ondersteuning aan decentrale overheden met een taak als bevoegd gezag of verantwoordelijkheid voor de aanpak van bodemverontreiniging. Het juridisch kader zijn de Omgevingswet (Ow) en via het overgangsrecht de Wet bodembescherming (Wbb). De regeling is bedoeld voor de financiering van concrete projecten voor de aanpak van bodemverontreiniging.
- Voor de regeling is tot en met 2030 in totaal circa 0,5 mld. beschikbaar. De middelen voor de regeling zijn gereserveerd op het meerjarenprogramma bodem op artikel 13 van de begroting van IenW.
- Bij de totstandkoming van de regeling is veel afstemming geweest met de decentrale overheden.
- Uitvoering van de regeling is belegd bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

3. **Hersanering EMK-terrein**
- In april is gestart met de hersanering van het EMK-terrein in Krimpen aan den IJssel, na een lange periode van stilliggen van de werkzaamheden en heroriëntatie op het vervolg.
- De heroriëntatie was het gevolg van het aantal onvoorziene omstandigheden, waaronder een grotere aanwezige vervuiling dan waarbij bij de aanbesteding van de sanering in 2018 rekening was gehouden.
- Met de bestuurlijke partners is afgesproken door te gaan met de sanering. De aanvullende werkzaamheden zijn opgedragen aan de huidige aannemer. Door zowel de meerkosten als de wijzigingen in de contractvoorwaarden die daar onderdeel van zijn, is echter wel geconstateerd dat er waarschijnlijk sprake is van een 'wezenlijke wijziging' in de zin van de Aanbestedingswet.
- 5.2.b en 5.2.i WOO [redacted]
- Om risico's van de nog aanwezige verontreiniging te beperken, de sanering voort te laten gaan en het terrein zo snel mogelijk weer geschikt te maken voor herontwikkeling is ervoor gekozen om verder te gaan. Wel zal het project in de uitvoeringsfase strakker aangestuurd worden.

4. **Beleidsvernieuwing zandwinning IJsselmeergebied wacht op landelijke afweging bouwgrondstoffen**

- Op 23 april jl. heeft de staatssecretaris de Kamer per brief (Kamerstuk 32 852, nr. 309) geïnformeerd dat het ministerie werkt aan de ontwikkeling van een landelijk beeld van de winning van bouwgrondstoffen.
- Op basis van dat beeld wordt een integrale afweging gemaakt tussen de keuzes rondom bouwgrondstoffenwinning die worden voorzien voor de belangrijkste wingebieden. Dit duurt zeker tot eind 2025.
- De uitkomsten van deze afweging zijn nodig voor de beleidsvernieuwing rondom zandwinning in het IJsselmeergebied. Daarom is het verstandig dat de beleidsvernieuwing in het IJsselmeergebied gebaseerd wordt op deze landelijke afweging en tot die tijd wordt gepauzeerd.
- Hiermee wordt de vaststelling in 2025 van het vernieuwde ontgrondingenbeleid in het IJsselmeergebied en dus ook uw toezegging aan de Kamer in de brief van 7 juni 2022 (Kamerstuk 27 625, nr. 567) uitgesteld. In afwachting van de landelijke afweging gaat vergunningverlening in het IJsselmeergebied door op basis van het huidige beleid.

Krachtenveld
Deze brief is afgestemd met HBJZ en FEZ.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
5.2.b en 5.2.i WOO

[redacted]

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Concept-Kamerbrief "Voortgang van een aantal bodemgerelateerde onderwerpen"	U kunt akkoord geven op deze conceptbrief.

Leeswijzer bij onderliggende beslisnota's

Datum
6 juni 2024

Onze referentie
IENW/BSK-2024/156504

Opgesteld door
Bestuurskern
Dir.Bodem, Ruimte en Klimaatadaptatie
Bodem

Aan
De minister

Bijlage(n)
4

Datum	Naam beslisnota	Toelichting
20 mei 2024	Beslisnota "Tijdelijke regeling uitkering bodem 2024-2030 en wijziging mandaatbesluit RVO"	Gericht aan en geaccordeerd door de staatssecretaris
26 april 2024	Beslisnota "Kennis- en innovatieprogramma PFAS bodem en water"	Gericht aan en geaccordeerd door zowel de minister als de staatssecretaris. Versie aan de minister inclusief opmerkingen van de minister bijgevoegd. Versie aan de staatsecretaris is identiek en bevat geen opmerkingen.
5.2.i	5.2.i	5.2.i
4 juni 2024	*Beslisnota "Programma zandwinning IJsselmeergebied in relatie tot landelijk integrale afweging bouwgrondstoffen"*	*Mee te zenden met de brief. Nota is separaat aan de minister aangeboden (map 2024/6754) en daarom niet in deze map geplaatst.*

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

TER BESLISSING

Datum
26 april 2024

Onze referentie
IenW/BSK-2024/133115

Opgesteld door
Hoofddirectie Bestuurlijke & Juridische Zaken
HBJZ
Afdeling WIO

Beslistermijn
20 mei 2024

Bijlage(n)
6

Aan de Staatssecretaris

nota

Tijdelijke regeling uitkering bodem 2024-2030 en wijziging mandaatbesluit RVO

Aanleiding
Hierbij bied ik u aan de concepten van de Tijdelijke regeling uitkering bodem 2024 – 2030 (regeling) en van de wijziging van het mandaatbesluit Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Eind 2022 zijn bestuurlijke afspraken gemaakt tussen IenW, IPO, VNG en de Unie van Waterschappen over de bodem en ondergrond voor de periode van 2023 tot en met 2030. De regeling komt voort uit de gezamenlijke inspanning van IenW en de koepels om invulling te geven aan de gemaakte afspraken omtrent de aanpak van bodemverontreiniging door decentrale overheden en de financiële ondersteuning vanuit IenW hiervoor. De publicatie van deze regeling is een belangrijke mijlpaal.

De uitwerking van de regeling heeft plaatsgevonden op basis van de hoofdlijnen die u begin 2023 zijn voorgelegd in de startnota regeling SPUK Bodem 2023 en 2024 (RONDZENDMAP-2023/1229). Op 7 november 2023 bent u geïnformeerd over de voorgenomen nadere invulling van deze hoofdlijnen op basis van gesprekken met de decentrale overheden en de koepels.

De RVO zal de regeling uitvoeren, daartoe wordt het mandaatbesluit aangepast.

Geadviseerd besluit
U wordt geadviseerd de regeling en de bijbehorende toelichting alsmede het mandaatbesluit en de bijbehorende toelichting te tekenen.

Kernpunten
- Met de regeling geeft u financiële ondersteuning aan decentrale overheden met een taak als bevoegd gezag of verantwoordelijkheid voor de aanpak van bodemverontreiniging. Het juridisch kader zijn de Omgevingswet (Ow) en via het overgangsrecht de Wet bodembescherming (Wbb).
- Voor de regeling is t/m 2030 in totaal circa 0,5 mld. beschikbaar. In bijlage 5 is hierop een toelichting gegeven.
- De middelen voor de regeling zijn gereserveerd op het meerjarenprogramma bodem op artikel 13 van de begroting van IenW.
- De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de regelingen van de afgelopen drie jaar zijn:
  - De inhoudelijke verwerking van de bestuurlijke afspraken in de regeling, die inmiddels nader zijn uitgewerkt in een ambtelijke werkgroep met decentrale

overheden. Een aantal omvangrijkere wijzigingen worden toegelicht in bijlage 6.
  - De overgang van regelingen voor een periode van een jaar (2021, 2022 en 2023) naar een regeling voor een periode van meerdere jaren: 2024 t/m 2030. Hierdoor wordt meer zekerheid over financiering en voorwaarden geboden en kunnen decentrale overheden voor een langere termijn capaciteit reserveren en programmeren. Door het langjarig inzicht in de financieringsbehoefte van de decentrale overheden is er voor IenW beter kasmanagement mogelijk;
  - De overgang van een systeem gebaseerd op aanvragen en verantwoording voor individuele locaties en projecten naar een systeem met een gecombineerde aanvraag en verantwoording over een programma met werkvoorraad t/m 2030. Deze aanpassing verlicht de administratieve lasten voor de decentrale overheden en voor IenW. Daarnaast maakt dit het voor decentrale overheden mogelijk om mee- en tegenvallers wat betreft planning en kosten binnen de werkvoorraad op te vangen;
  - de aanpassing van de regeling aan de inwerkingtreding van de Ow.
  - RVO voert de beoordeling van de aanvragen en het afhandelen van de verantwoordingen in mandaat uit, waarbij aanvragen kunnen worden ingediend via een digitaal portaal;
  - de tijdelijke regelingen van 2021, 2022 en 2023 worden gewijzigd om uitloop wegens onvoorziene vertraging mogelijk te maken. Daardoor wordt voorkomen dat niet bestede middelen aan IenW teruggeboekt moeten worden, terwijl projecten niet zijn afgerond.
- In de startnota van begin 2023 werd in eerste instantie uitgegaan van een regeling tot en met 2026 gevolgd door een volgende regeling voor de periode 2030. De medeoverheden gaven aan sterk de behoefte te hebben aan stabiliteit voor de hele periode van de bestuurlijke afspraken om daarmee langjarig te kunnen programmeren en verplichtingen aan te kunnen gaan. Voor IenW heeft dit het voordeel dat als de regeling goed functioneert er voor 2027 geen een nieuwe regeling opgesteld hoeft te worden. Daarom is een regeling voor de hele periode opgesteld. Tussentijds kan de regeling aangepast worden indien nodig. In een ambtelijke werkgroep wordt de werking van de regeling jaarlijks besproken. De doelmatigheid van regeling wordt na vijf jaar formeel geëvalueerd.

Krachtenveld
Voor de bevoegde overheden is dit een belangrijke regeling omdat dit het instrument is om Rijksmiddelen aan te vragen voor bodemsaneringen als bedoeld in de regeling. De regeling is besproken met een werkgroep met daarin vertegenwoordiging van decentrale overheden. Een concept van de regeling is getoetst bij deze werkgroep en vervolgens ter consultatie voorgelegd aan IPO en VNG. Er zijn diverse reacties, opmerkingen en vragen binnengekomen. Dit heeft vooral tot kleine wijzigingen geleid maar niet tot substantiële wijzigingen van de regeling.

Er is geen brede internetconsultatie gehouden omdat de regeling geen significante verandering in de rechten en plichten van burgers, bedrijven of instellingen bevat en geen grote gevolgen heeft voor de uitvoeringspraktijk. Dit is overeenkomstig het kabinetstandpunt inzake internetconsultaties.

Datum
26 april 2024

Onze referentie
IenW/BSK-2024/133115

Opgesteld door
Hoofddirectie Bestuurlijke & Juridische Zaken
HBJZ
Afdeling WIO

Aan
de Staatssecretaris

Bijlage(n)
6

Toelichting

Politieke context
U heeft de bodemafspraken op 21 december 2022 naar de Tweede Kamer gestuurd (Kamerstukken II 2022/23, 30015, nr. 111) en op 9 januari 2024 naar de Eerste Kamer (Kamerstukken I 2023/24, 34864, P.). Naar aanleiding van de brief aan de Eerste Kamer heeft de fractie van de BBB kamervragen gesteld over de uitvoering van de bodemtaken door gemeenten (Kamerstukken I 2023/24, 34864, Q), die ook onderdeel uitmaken van de bestuurlijke afspraken.

Financiële/juridische overwegingen
Het financiële kader is afgestemd met FEZ en UDAC. Het jaarlijks budget van € 70,6 mln. voor deze regeling is opgenomen in de budgetplaats meerjaren-programma bodem van artikel 13 op de begroting van IenW. De bodem-saneringsmiddelen zijn een belangrijk onderdeel binnen de mogelijkheden voor kasmanagement van artikel 13.

Informatie die niet openbaargemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Bijlagen

Volgnr	Naam	Informatie
1	Concept Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2024 - 2030	In rondzendmap
2.	Concept wijziging besluit mandaat, volmacht en machtiging RVO	In rondzendmap
3.	Brief algemeen directeur RVO met instemming met het mandaat	In rondzendmap
4	Startnota regeling SPUK Bodem 2023 en 2024 (RONDZENDMAP-2023/1229)	In rondzendmap. Betreft de nota waarin uw instemming is gevraagd met het opstellen van de meerjarige regeling specifieke uitkering bodem
5	Toelichting beschikbaar gesteld budget	Op volgende pagina opgenomen
6	Toelichting inhoudelijke wijzigingen	Opgenomen na bijlage 5

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Aan Minister
Staatssecretaris

TER BESLISSING

Datum
26-04-2024

Onze referentie
IENW/BSK-2024/132204

Opgesteld door
Bestuurskern
Dir.Bodem, Ruimte en Klimaatadaptatie
Bodem

Beslistermijn
20-05-2024

Bijlage(n)
1. Motie Haverkort
2. State of the Art PFAS (Arcadis)
3. PFAS-overzicht
4. Brief GrootSaneerdersNetwerk m.b.t. Innovatieprogramma PFAS

nota

Kennis- en Innovatieprogramma PFAS in bodem en water

Aanleiding

Op 30 maart 2023 is in de Tweede Kamer de motie-Haverkort aangenomen (bijlage 1) waarin de regering wordt verzocht te onderzoeken hoe de sanering van met PFAS vervuilde locaties met behulp van innovatieve technieken kan worden versneld. De motie sluit aan bij ambtelijk al geconstateerde kennislacunes op het gebied van de aanpak van in bodem en water aanwezige PFAS. Met deze nota wordt een voorstel gedaan voor een meerjarig kennis- en innovatieprogramma PFAS waarmee invulling wordt gegeven aan deze motie en tegelijk andere kennisvragen in samenhang opgepakt kunnen worden.

Na het aannemen van de motie zijn in 2023 voorbereidingen gestart, waaronder een consultatie met stakeholders. In de motie is verzocht om de Tweede Kamer voor eind 2023 te informeren. Via de Verzamelbrief bodem en ondergrond van december 2023 (RZM-2023/15462) is aangegeven dat de Tweede Kamer in het eerste kwartaal van 2024 geïnformeerd zal worden. Dit heeft iets langer geduurd dan verwacht vanwege de benodigde afstemming over financiële aspecten van het nieuwe programma. Na uw besluitvorming kan de Tweede Kamer worden geïnformeerd via de eerstvolgende verzamelbrieven water en bodem.

Geadviseerd besluit

1. Instemmen met het starten van een kennis- en innovatieprogramma gericht op in bodem en water aanwezige PFAS.
2. Instemmen met een wat bredere scope van het programma dan de motie-Haverkort. Alternatief is een scope die alleen de motie-Haverkort omvat (innovatie PFAS saneringen).
3. Instemmen met een reservering van 2,2 mln. per jaar voor 5 jaar op het meerjarenprogramma Bodem (art. 13 IenW begroting).

Kernpunten

- PFAS worden in lage concentraties diffuus verspreid aangetroffen in water, bodem en lucht. Op sommige plekken worden hoge concentraties aangetroffen, met name nabij enkele productielocaties (Dordrecht, Helmond), op honderden locaties waar PFAS-houdende stoffen intensief zijn gebruikt (zoals brandweeroefenlocaties) en op locaties waar verontreinigingen geconcentreerd zijn zoals stortplaatsen. Dit heeft risico's voor mens en milieu tot gevolg.
- Uit een inventarisatie (bijlage 2) blijkt dat er te weinig kennis is om in water en bodem aanwezige PFAS (kosten)effectief aan te pakken. Dit

betreft gedrag van PFAS in het water-bodemsysteem, sanering, afbraak, grondreiniging en waterzuivering. De huidige technieken om PFAS uit bodem en water te verwijderen zijn duur, kosten veel energie en zijn vooral gericht op het principe van concentreren en verplaatsen naar een ander milieucompartiment.

- Naast milieu- en gezondheidseffecten leidt dit al bij relatief lage PFAS-concentraties tot aanzienlijke kosten (miljoenen euro's) en een grote uitdaging wat betreft kennis bij woningbouw/ontwikkeling (o.a. Iseldoks Doetichem, RONDZENDMAP-2022/16755). Met het kennis- en innovatieprogramma zijn hier waarschijnlijk besparingen te behalen. Ook voor IenW is dit interessant, omdat jaarlijks circa € 23 mln. uit IenW-budget wordt besteed aan de aanpak en sanering van ernstig met PFAS vervuilde locaties.
- Er lopen al diverse trajecten op het gebied van PFAS (bijlage 3).
    - In het Actieprogramma PFAS wordt gecoördineerd gewerkt aan beleid en acties om te voorkomen dat PFAS in het milieu terecht komt en de ontwikkeling van alternatieven voor PFAS.
    - Binnen een RIVM-programma wordt in samenhang onderzoek gedaan naar gezondheidseffecten, PFAS in voedsel en de onderbouwing van normstelling.
- De toegevoegde waarde van het voorgestelde kennis- en innovatieprogramma is dat het zich richt op aspecten waar nog relatief weinig gebeurt, namelijk kennis en innovatie ten aanzien van al in water en bodem aanwezige PFAS (afbraak, sanering). Wat betreft bodem en saneringen vindt wel enige kennisontwikkeling plaats, maar dit gebeurt ad hoc en meestal op projectniveau waarbij de ontwikkelde kennis onvoldoende breed wordt gedeeld.

- **Beslispunt 1: Starten programma**
  Geadviseerd wordt een kennis- en innovatieprogramma te starten waarbinnen gecoördineerd aan de benodigde kennisontwikkeling wordt gewerkt. In het verleden zijn grote (bodem)verontreinigingsvraagstukken op dergelijke programmatische wijze met succes aangepakt, waaronder de aanpak van Vluchtige OrganoChloor verontreinigingen (ontvetters).
  Kenmerken van het programma:
    - Nauwe samenwerking tussen wetenschap, bedrijfsleven en overheden.
    - Samenwerking met buitenlandse kennisprogramma's.
    - Zowel kennisontwikkeling als kennisdoorwerking, door ontwikkelde kennis direct in de praktijk toe te passen met ruimte om te experimenteren en gezamenlijk te leren.
    - Beschikbare en ontwikkelde kennis wordt gebundeld en actief gedeeld.
    - Modulaire opzet, waarbij gedurende de looptijd onderwerpen toegevoegd kunnen worden afhankelijk van kennisbehoefte en beschikbaar budget.
    - Combinatie van publieke en private financiering.
    - Looptijd van 5 jaar; mogelijk te verlengen na evaluatie.

  Na akkoord op de start van het programma kan een externe kwartiermaker aangesteld worden die in Q3 2024 advies uitbrengt over precieze inhoud, opzet, governance, mogelijke uitvoerders en planning van het programma. Hierbij zijn de via deze nota gestelde kaders voor budget en scope leidend.

Ben nog niet akkoord met EXTERNE kwartiermaker. Dit lijkt me een essentiële overheidstaak dus dan heeft kennisontwikkeling van binnenuit de voorkeur.

- **Beslispunt 2: Scope**
  - Wat betreft de scope wordt, vanwege de geconstateerde kennislacunes, voorgesteld deze wat breder in de steken dan de motie-Haverkort. Met name op de vraag hoe PFAS effectief te verwijderen uit het water-bodemsysteem en de afbraak van moleculen is een impuls nodig (zie bijlage 3 voor een overzichtsplaatje van wat loopt rond PFAS en waar witte vlekken zitten). Als basis voor de hierboven genoemde kennisontwikkeling is ook meer fundamentele kennis nodig over hoe PFAS zich gedragen in het milieu. Zo wordt bijvoorbeeld met de kustprovincies een verkenning uitgevoerd naar sea spray. Dat is het effect dat stoffen zich uit het wateroppervlak via de lucht landinwaarts verspreiden. Deze verkenning zal leiden tot een onderzoeksvoorstel, dat ook binnen het kennisprogramma een plek kan krijgen.
  - Het alternatief is een smallere scope uitsluitend gericht op innovatieve technieken om met PFAS vervuilde locaties versneld aan te pakken (conform motie-Haverkort). Nadeel van deze smalle invulling is dat de mogelijkheden voor innovatie beperkt zijn als niet tegelijk gewerkt wordt aan meer kennis over afbraak en hoe PFAS zich gedraagt in het water-bodemsysteem.
- **Beslispunt 3: Budget**
  - Op basis van de huidige scope en opzet wordt ingeschat dat Fina [redacted] per jaar voor een periode van vijf jaar nodig is. Hiervan kan 2,2 mln. per jaar beschikbaar gesteld worden via het meerjarenprogramma Bodem (artikel-13 IenW begroting) en er wordt uitgegaan van Financiële en econo [redacted] per jaar cofinanciering vanuit bedrijven (op projectbasis). Met de voorgestelde werkwijze (zie financiële/juridische overwegingen) wordt er van uit gegaan dat we deze cofinanciering rond zullen krijgen. Financiële en economische belangen van de Staat [redacted]

De scope mag breder, maar dan is des te belangrijker hoe afwegingen en keuze worden gemaakt binnen een bredere scope. De opzet en governance (die als gevolg van beslispunt 1 wordt uitgewerkt) zal erop ingericht moeten zijn om binnen een bredere scope doelgericht en navolgbaar de beste keuzes te maken, waarbij praktische toepassingsmogelijkheden in de praktijk en voorzien in de meest belemmerende kennislacunes ook een belangrijke overweging zijn.

Krachtenveld

- De aanwezigheid van PFAS in het water-bodemsysteem, met name op plekken met hoge concentraties, is voor veel partijen een probleem. Het leidt tot hoge kosten bij de ontwikkeling van locaties en belemmeringen voor hergebruik van grond.
- Uit een door RWS/WVL uitgevoerde stakeholdersconsultatie blijkt dat veel bedrijven en overheden worstelen met hoge kosten en er behoefte is aan een gecoördineerde aanpak van kennisvragen. Naast deze consultatie is gesproken met ambtelijke vertegenwoordigers van het Rijksvastgoedbedrijf, provincies (BOOG), VNO-NCW/MKB en het GrootSaneerdersNetwerk (GSN). De partijen staan positief tegenover dit programma. Door het GrootSaneerdersNetwerk is op 5 februari 2024 (bijlage 4) een brief gestuurd waarin aangegeven wordt dat bijgedragen kan worden aan het programma door het inbrengen van al ontwikkelde kennis, proeflocaties en waar mogelijk personele capaciteit en financiën.

Toelichting

Politieke context

Met dit kennisprogramma wordt invulling gegeven aan de motie Haverkort, Beckerman en Krul (resp. VVD, SP en CDA) van 30 maart 2023 luidende: verzoekt de regering te onderzoeken hoe de sanering van met pfas-stoffen vervuilde locaties met behulp van innovatieve technieken kan worden versneld, en de uitkomsten van dit onderzoek voor het einde van het jaar met de Kamer te delen.

Financiële/juridische overwegingen
Voor de beoogde scope en opzet van het programma is [redacted] per jaar nodig, waarvan [redacted] cofinanciering (zie globale begroting hieronder). Het GrootSaneerdersNetwerk heeft aangegeven waar mogelijk te kunnen bijdragen met capaciteit en financiën. Er is 6 mln. per jaar gereserveerd op het meerjarenprogramma Bodem (onderdeel artikel-13 IenW begroting) voor kennisontwikkeling. Hieruit kan de 2,2 mln. gefinancierd worden. Met de bestuurlijke partners in het Directeurenoverleg Bodem zal besproken worden het programma hieruit te financieren, waarbij IenW uiteindelijk besluit over het budget. Het idee is gepresenteerd bij het Ambtelijk Overleg Bodem en hier leek geen bezwaar tegen te zijn.

Indicatieve verdeling budget in mln (nader uit te werken in kwartiermakersfase):

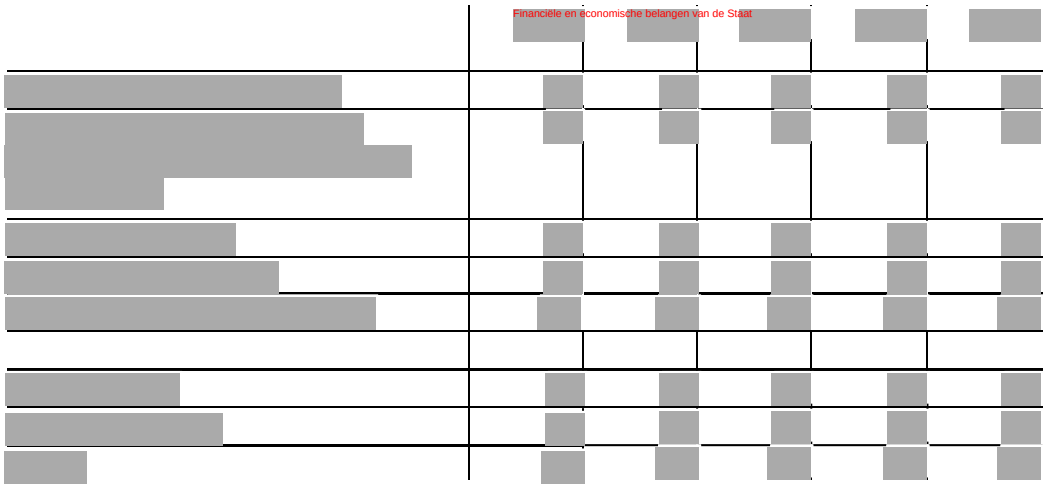

Met het langjarige programma wordt beoogd te komen tot een (kosten)effectievere saneringsaanpak. De totale saneringsopgave bedraagt waarschijnlijk honderden miljoenen euro's. Enkele procenten kostenbesparing leidt daarmee al tot aanzienlijke besparingen.

Juridische consequenties worden niet voorzien.

Communicatie
Over de start van het programma kan actief gecommuniceerd worden. Met het programma wordt een langere termijn perspectief geboden voor problemen rond de aanwezigheid van PFAS in het water-bodem systeem.

Voorgaande ontwikkelingen en alternatieven
U heeft begin september 2023 ingestemd met een incidentele uitkering van 2,5 mln aan de gemeente Utrecht voor het project 'Living lab Munsterlaan'. Dit project betreft kennisontwikkeling omtrent innovatieve saneringstechnieken voor PFAS voor een bodemsanering in Utrecht (RONDZENDMAP-2023/10414). Ook is in 2023

door Deltares gestart met specialistisch advies t.b.v. de waterzuivering bij de bodemsanering op het EMK-terrein (rondzendmap-2022/10339). Kosten hiervan zijn 0,5 mln. Deze incidentele projecten worden na de start opgenomen worden in het kennisprogramma, waarbij de opgedane kennis effectiever buiten de betreffende projecten verspreid kan worden.

Informatie die niet openbaargemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Motie-Haverkort (35 334, nr. 241)	Motie met verzoek te onderzoeken hoe de sanering van met PFAS vervuilde locaties met behulp van innovatieve technieken kan worden versneld
2	State of the Art PFAS	Overzicht van kennislacunes en onderzoeksbehoefte m.b.t. bodem en grond
3	PFAS-overzicht	Overzichtsplaatje met lopende beleidstrajecten en onderzoeken op het gebied van PFAS.
4	Brief GrootSaneerdersNetwerk m.b.t. Innovatieprogramma PFAS	Aanbod voor bijdrage aan het programma

Datum
26 april 2024

Onze referentie
IENW/BSK-2024/132204

Opgesteld door
Bestuurskern
Dir.Bodem, Ruimte en Klimaatadaptatie
Bodem

Aan
Staatssecretaris
Minister

Bijlage(n)
4

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

TER BESLISSING

Datum
4 juni 2024

Onze referentie
IENW/BSK-2024/136771

Opgesteld door
Bestuurskern
Dir.Waterkwaliteit en Grote Wateren
Grote Wateren en Bestuur

Beslistermijn
11 juni 2024

Bijlage(n)
1

Aan Minister

nota

Programma Zandwinning IJsselmeergebied i.r.t. landelijke, integrale afweging (bouw)grondstoffen

Aanleiding

In de Kamerbrief voor het Commissiedebat Water van 7 juni 2022[1] heeft u toegezegd uiterlijk in 2025 het vernieuwde ontgrondingenbeleid in het IJsselmeergebied vast te stellen. Onlangs heeft de Staatssecretaris in een brief aan de Kamer[2] aangekondigd te werken aan de ontwikkeling van een landelijk beeld en een integraal afwegingskader voor de landelijke winning van bouwgrondstoffen. Dit kan mede bepalend zijn voor het ontgrondingenbeleid in het IJsselmeergebied. Keuzes rondom bouwgrondstoffenwinning in het IJsselmeergebied moeten daarom in samenhang met landelijke keuzes worden bekeken. In deze nota wordt u gevraagd hierover een besluit te nemen.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd om te besluiten:

1. de beleidsvernieuwing in het IJsselmeergebied in samenhang met de landelijke, integrale afweging op het gebied van (bouw)grondstoffenwinning (hierna: landelijke afweging) te bekijken. Tot de landelijk afweging eind 2025 klaar is de beleidsvernieuwing in het IJsselmeergebied te pauzeren;
2. de Kamer via de Bodembrief te informeren over dit besluit.

Kernpunten

- Sinds 2022 werkt DGWB aan de vernieuwing van het zandwinbeleid in het IJsselmeergebied; het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 (hierna: Programma). Dit met als doel om eind 2025 het vernieuwde beleid vast te kunnen stellen.
- Ook in andere gebieden zijn plannen en programma's, zoals de Partiële herziening Noordzee en het Programma Integraal riviermanagement, in voorbereiding met mogelijke gevolgen voor de beschikbaarheid van (bouw)grondstoffen. Voorheen werden dergelijke besluiten gebiedsspecifiek genomen. Grondstoffenwinning in de Rijkswateren staat onder druk vanwege andere, zwaarwegende gebiedsbelangen. Dit vraagt om een landelijke afweging rondom dit onderwerp, als ook de vraag of het Rijk meer regie op de winning van bouwgrondstoffen wil voeren. Het opstellen van een landelijk beeld en afwegingskader zit in de beginfase en vergt het oplossen van

[1] Kamerstuk 27 625, nr. 567
[2] Kamerstuk 32 852, nr. 309

kennishiaten en een brede afstemming[3]. Op dit moment verwachten we dat het resultaat van deze afweging niet voor eind 2025;

- ***Geadviseerd besluit*** is om het Programma vanaf september te pauzeren. Dit totdat DGWB op basis van de landelijke afweging een advies kan geven over de te maken keuzes voor het IJsselmeergebied (en de andere wingebieden). De uitkomst van de landelijke afweging bepaalt namelijk of er een doorvertaling en zo ja, welke dan nodig is naar beleid voor het IJsselmeergebied. U wordt gevraagd dit besluit nu te nemen, zodat er binnen het Programma geen werkzaamheden voor niets verricht worden. Bijlage 1 vermeldt de consequenties van het niet pauzeren van het Programma.
- In afwachting van de landelijke afweging gaat vergunningverlening in het IJsselmeergebied door op basis van het huidige beleid. Bekend is dat de zandwinsector moeite heeft te voldoen aan het multifunctionaliteitsprincipe (verplichting om met zandwinning ook andere gebiedsdoelen te dienen) uit dat beleid. Daarom zal IenW hierover actief met de sector meedenken.
- Met dit besluit kan de toezegging aan de Kamer om in 2025 het vernieuwde beleid vast te stellen, zoals in 2022 gedaan, niet worden nagekomen. Daarom wordt zij hier per Bodembrief over geïnformeerd.

Krachtenveld
De stakeholders van het Programma bestaan voornamelijk uit de zandwinsector, natuurverenigingen, andere maatschappelijke organisaties en lokale en/of regionale overheden. Verschillende zienswijzen op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (hierna: NRD) van het planMER behorende bij het Programma zijn kritisch over de noodzaak tot zandwinning in het IJsselmeergebied in plaats van ergens anders. Ook de Commissie voor de milieueffectrapportage (mer) wijst in haar advies op het NRD op het belang van een landelijke afweging m.b.t. bouwgrondstoffenwinning. De verwachting is dat er vanuit de meeste stakeholders begrip is voor de keuze om het beleidsvernieuwingsproces te pauzeren, totdat de landelijke afweging is afgerond. Belangrijk hierbij is wel dat voor de bouwsector, de zandwinsector, RWS als opdrachtgever van grote infrastructurele projecten en BZK vanwege de grote bouwopgave er voldoende ophoogzand beschikbaar blijft. Daarom gaat vergunningverlening op basis van het huidige beleid gewoon door.

Toelichting
Ook in andere gebieden zijn plannen en programma's in voorbereiding met mogelijke gevolgen voor de winning van (bouw)grondstoffen. Bijvoorbeeld in het Programma Integraal Riviermanagement (IRM) of de Partiële herziening Noordzee. Hierdoor is de behoefte ontstaan aan een integrale, landelijke afweging tussen deze verschillende keuzes en vooral hun mogelijke invloed op de landelijke beschikbaarheid van (bouw)grondstoffen. Daarnaast spelen beleidskeuzes vanuit onze circulaire ambities, evenals structurerende keuzes uit Water en Bodem sturend een rol. Vanuit deze keuzes is het mogelijk gewenst om minder grondstoffen te winnen, terwijl er tegelijkertijd vraag naar grondstoffen blijft. Op de korte termijn vooral vanwege de (woning)bouwopgaven, maar ook op lange termijn is er in het kader van waterveiligheid als gevolg van zeespiegelstijging

[3] Binnen DGWB (afweging tussen gebieden, kustverdediging, water en bodem sturend), met DGMI (circulair bouwen met 50% minder primaire bouwgrondstoffen), met RWS (gebiedsbeheerder en opdrachtgever aanleg- en rennovatieprojecten), met BZK (bouwopgaven, circulair bouwen), EZK (energietransitie), provincies (vergunningen winningen op land) en de bouwgrondstoffensector.

Datum
4 juni 2024

Onze referentie
IENW/BSK-2024/136771

Opgesteld door
Bestuurskern
Dir. Water, Bodemkwaliteit en Grote Wateren
Grote Wateren en Bestuur

Aan
Minister

Bijlage(n)
1

Deze stap was in april nog niet in beeld. Zijn planning en scope van de integrale afweging voldoende in beeld?

behoefte aan zand voor kustsuppleties als ook voor dijkversterkingen. Daarbij speelt mee dat het ontgrondingenbeleid deels is gedecentraliseerd. Voor winningen op land is de provincie de vergunningverlener. Hieruit volgt de overkoepelende vraag of het Rijk meer regie op de winning van bouwgrondstoffen wil voeren. Dit besluit vergt een goed onderbouwde afweging en dus tijd. Naar verwachting minimaal tot eind 2025.

Geadviseerd wordt om het Programma op z'n vroegst vanaf september te pauzeren. Op dat moment is uit de milieueffectbeoordeling van de onderzoeksalternatieven duidelijk hoeveel zand er in het IJsselmeergebied gewonnen kan worden binnen de draagkracht van het systeem. Dit dient ter input voor de landelijke afweging. Het Programma stopt dan en gaat niet door met de ontwikkeling van de voorgenomen beleidskeuze als basis voor het vernieuwde beleid, of het opstellen van het planMER.
Wanneer de landelijke afweging klaar is, wordt vervolgens bekeken of het beleid voor het IJsselmeergebied wel of niet moet worden aangepast en zo ja, hoe.

De meerderheid van de huidige ontgrondingsvergunningen in het gebied zijn in 2030 afgelopen. Totdat het beleid in het IJsselmeergebied is vernieuwd, zijn de Beleidsregels ontgrondingen rijkswateren 2022 (hierna: Beleidsregels)[4] het kader waar vergunningen t.b.v. zandwinning in het gebied aan moeten voldoen. Om voldoende zand uit het IJsselmeergebied te blijven borgen en tekorten te voorkomen, zal IenW actief met de sector meedenken over het multifunctionaliteitsprincipe. Inzichten en resultaten uit het in 2023-2024 voor het Programma uitgevoerde werk kunnen hiervoor nuttig gebruikt worden. Op deze wijze blijft het mogelijk om tot het beleid vernieuwd is zand te winnen in dit gebied.

Politieke context
Met het geadviseerd besluit wordt de eerdere toezegging aan de Kamer uit 2022[5] niet nagekomen. Daarom wordt de Kamer over deze wijziging geïnformeerd via de Bodembrief.

Financiële/juridische overwegingen
Financiële en economische belangen van de Staat
Aangezien de pauze naar verwachting tot eind 2025 duurt en het onzeker is hoe het vervolg er dan uit gaat zien, dient het contract met het ingenieursbureau i.r.t. het Programma ontbonden te worden. Er is hierbij, volgens artikel 22.6 van de ARVODI, geen sprake van een schadeloosstelling. Daarnaast dienen mogelijk afspraken met Deltares in het kader van de SITO subsidieregeling aangepast te worden. Voorgesteld wordt om het daarna resterende budget (2024 en 2025) naar 2026 toe te schuiven. Dit gebeurt middels een door DGWB te faciliteren kasschuif voor de begrotingsvoorbereiding 2026. Na het beschikbaar komen van de landelijke afweging is er hierdoor budget voor de mogelijke doorstart cq. begin van de nadere uitwerking van het Programma.
De bruikbaarheid van de tot nu toe verkregen inzichten en resultaten voor een

Datum
4 juni 2024

Onze referentie
IENW/BSK-2024/136771

Opgesteld door
Bestuurskern
Dir.Waterkwaliteit en Grote Wateren
Grote Wateren en Bestuur

Aan
Minister

Bijlage(n)
1

[4] Deze Beleidsregels betreffen een nadere invulling van de criteria en algemene regels uit hoofdstuk 6 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal), die voor ontgronden in rijkswateren gelden. Daarnaast bevat het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) beoordelingsregels.
[5] Kamerstuk 27 625, nr. 567.

vervolg na de landelijke afweging hangt af van hoeveel tijd er ondertussen voorbij is en of er nieuwere informatie beschikbaar is. In zijn algemeenheid geldt namelijk dat gegevens die gebruikt worden t.b.v. het Programma en de bijbehorende planMER niet verouderd mogen zijn. Van een harde grens i.r.t. bruikbaarheid van gegevens is echter geen sprake. De plan-mer-procedure waarmee is gestart met publicatie van het NRD kan simpelweg worden gepauzeerd. De Commissie mer zal hier schriftelijk over worden geïnformeerd.

Communicatie
Dit besluit vergt zorgvuldige communicatie richting stakeholders, zoals de zandwinsector, natuurverenigingen, andere maatschappelijke organisaties en lokale en/of regionale overheden. Zo wordt, bijvoorbeeld, het Bestuurlijk Platform IJsselmeergebied ook geïnformeerd. Het informeren van stakeholders gebeurt mondeling tijdens gesprekken in klein verband of in de geplande stakeholderbijeenkomst van 3 juli in Lelystad en schriftelijk via een nieuwsbericht op de website van Platform IJsselmeergebied.
Daarnaast wordt voor de zomer de Nota van Antwoord op de zienswijzen en het advies van de Commissie mer op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau van het planMER van het Programma gepubliceerd.

Informatie die niet openbaargemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Alternatief voor geadviseerd besluit	Het alternatief betreft het wel doorgaan van het Programma in afwachting van de landelijke afweging.